

Šefčík, Ondřej

[Bartoň, Josef. Klasická staroslověnština (učebnice s čítankou)]

Linguistica Brunensia. 2018, vol. 66, iss. 1, pp. 103-104

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/LB2018-1-12>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/138240>

Access Date: 02. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

<https://doi.org/10.5817/LB2018-1-12>

Josef Bartoň:

Klasická staroslověnština (učebnice s čítankou).

Praha 2017: KLP – Koniasch Latin Press. VIII+84 s.

ISBN 978-80-87773-49-9

Josef Bartoň (*1966) v letošním roce vydal výrazně rozšířenou a přepracovanou učebnici staroslověnštiny, která vychází z jeho starší učebnice *Uvedení do klasické staroslověnštiny* (BARTOŇ 1999). Jak výše řečeno, nová verze nese nejen nové jméno, ale je výrazně pozměněná obsahově, navíc podstatně rozšířená o čítanku.

Kniha je elegantně jednoduché struktury: vedle *Úvodu*, který seznamuje čtenáře s cyrilicí a konvenční výslovností staroslověnštiny, obsahuje 22 cvičení, každé se skládající z mluvnického výkladu, vlastních cvičení s poznámkami a úkoly. Na této poměrně malé ploše je podán kompletní výklad staroslověnské gramatiky včetně syntaxe (jinak často v obdobných učebnicích zanedbávané či vykládané mimochodem). Samotná čítanka je ve formě appendixu a obsahuje příklady z devíti různých textů, tak či onak spjatých s česko-moravským prostředím (*Proglas*, *Život Konstantinův*, *Život Metodějův*, volněji i *O písmenech Mnicha Chrabra*) a speciálně pak staroslověnských legend spojených s našimi zeměmi: první i druhou svatováclavskou, i obě proložní legendy o sv. Ludmile a sv. Václavu a nakonec i jedinou epigrafickou památku, tzv. *Levínský nápis*, který se nachází na užitém klenebním svorníku v kostele v Levíně (což je patrně památka málo známá i běžnému slavistovi).

Josef Bartoň, absolvent brněnské filosofické fakulty, ve své čítance úročí metodologický odkaz svých učitelů, zde zejména Radoslava Večerky (což se projevuje i tím, že přímo v textu lekcí i komentářích dává odkazy na VEČERKA 1984, respektive pozdější vydání pod pozměněnými názvy).

Bartoňovým cílem bylo vytvořit dílo hutné a zároveň přístupné i čtenáři se slavistikou neobeznámenému, svým způsobem se jedná o digest mimořádně zdařilého provedení (srov. KURZ 1969; ostatně i Večerkova výše zmíněná kniha je mnohonásobně objemnější).

Velkou výhodou Bartoňovou je vzdělání v klasických jazycích, ba můžeme říci, že samotné zpracování textu odpovídá tomu, jak se píše učebnice klasických jazyků. Je dobré poznamenat, že cvičné věty jsou excerpovány bez úprav přímo z textů (nejčastěji z Vajsovy edice staroslověnských evangelií, VAJS 1935a; VAJS 1935b; VAJS 1936a; VAJS 1936b), jen je sjednocen pravopis (na Vajsův úzus). V tomto můžeme připomenout i moderní učebnici klasické řečtiny (HORÁČEK – CHLUP 2012), která rovněž užívá jen nepatrně upravené originální věty excerpované z textů, nikoliv uměle vytvořené „školské věty“ typu „klobouk mé tety je větší než zahrada mého strýce“.

Snad jediné, co v učebnici může čtenář postrádat, je slovník, přitom Bartoň je spoluautorem *Vokabuláře klasické staroslověnštiny* (VONDRÁK–BARTOŇ 2003, jde o zásadně přepracovaný vokabulář Vondrákův, VONDRÁK 1925), který připravil jako doplněk ke své dřívější učebnici. Nicméně dnes je *Vokabulář* již nesehnatelný, snad bude v příštích letech vydán znovu. Bartoňova učebnice je velmi vydařená i po stránce formální: nakladatelství KLP si dalo s edicí zjevně hodně práce a i font užitý pro sazbu cyrilice (a občas i hlaholice) je velmi dobře čitelný.

Bartoňova publikace je sice nominálně určena posluchačům jeho domácí Katolické teologické fakulty UK, ale naprosto splňuje všechny standardy na učebnici i pro posluchače jakéhokoliv filologického oboru, je proto vhodná pro každého, kdo se rozhodne seznámit se staroslověňštinou. Je naopak třeba litovat, že takto výtečně provedenou učebnici již dlouho žádná z filosofických fakult nedokázala vyprodukovat.

LITERATURA

- BARTOŇ, Josef. 1999. *Uvedení do klasické staroslověňštiny*. Praha: Karolinum.
- HORÁČEK, Filip – CHLUP, Radek. 2012. *Učebnice klasické řečtiny*. Praha: Academia.
- KURZ, Josef. 1969. *Učebnice jazyka staroslověnského*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- VEČERKA, Radoslav. 1984. *Staroslověňština*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- VAJS, Josef (ed.). 1935a. *Evangelium sv. Matouše (text rekonstruovaný)*. Praha: Česká akademie věd a umění.
- VAJS, Josef (ed.). 1935b. *Evangelium sv. Marka (text rekonstruovaný)*. Praha: Slovanský ústav.
- VAJS, Josef (ed.). 1936a. *Evangelium sv. Lukáše (text rekonstruovaný)*. Praha: [Česká akademie věd a umění].
- VAJS, Josef (ed.). 1936b. *Evangelium sv. Jana (text rekonstruovaný)*. Praha: Akademie velehradská.
- VONDRÁK, Václav. 1925. *Církevněslovanská chrestomatie*. Brno: A. Píša, Píšovy vědecké příručky.
- VONDRÁK, Václav – BARTOŇ, Josef. 2003. *Vokabulář klasické staroslověňštiny*. Praha: KLP – Koniasch Latin Press.

Ondřej Šefčík

Department of Linguistics and Baltic Studies

Masaryk University, Faculty of Arts

Arne Nováka 1, 602 00 Brno

Czech Republic

sefcik@phil.muni.cz